

Visioner om socialpedagogiken i dag och i framtiden

Kaarina Ranne

Introduktion

Jag betraktar mitt tema samtidigt från två olika synvinklar

1. Från synvinkeln av min doktorexamen i slutet av 2002”Att leta efter socialpedagogikens kärna – socialpedagogiken förstått och tålkat av finska och svenska sakkunniga samt i några dokumenter” (Ranne 2002).

En fråga till informanter (tre från Finland och tre från Sverige) gällande socialpedagogikens dåvarande roll i Finland/ i Sverige var:

Hur ser informanter/ sakkunniga dåvarande situationen och framtiden av socialpedagogiken i deras hemländer?

2. Från synvinkeln av Finlands aktuella samhällsliga frågor och förnyelser/ reformer (fokus är i Finlands frågor)

Vilka utmaningar för socialpedagogiken kommer fram via dessa samhällsliga frågor och reformer?

Utvecklingen av socialpedagogiken under de närmaste 10 åren i Finland

Yrkeshögskolestudier har ordnats i Finland från sedan 1991. Högskolesystemet i Finland utgörs av två parallella sektorer: universitet och yrkeshögskolorna. De två sektorerna kompletterar varandra på sina respektive kompetensområden och båda har en egen profil. Yrkeshögskolorna är å sin sida sakkunniga på hög nivå när det gäller särskilt arbetslivet och dess utvecklingsbehov. Social- och hälsovårdsområdet har kommit till yrkeshögskolsystemet år 1995–1996. I yrkeshögskolor utbildar man socionomer. I vissa yrkeshögskolor utbildar man socionomer med inriktning mot socialpedagogik.

Enligt finländska sakkunniga

- Utvecklingen av socialpedagogiken har varit märkbart i Finland. En orsak för utvecklingen är särskilt substansen och innehållet av yrkeshögskoleexamen inom socionom-utbildningen.
- Flera yrkeshögskolor har i sin socionom-utbildning socialpedagogik som ett läroämne.
- I många yrkeshögskolor är socialpedagogik som ett referensram eller en orientering i professionella studier (Semi 2004).
- Trots har tålkningen av socialpedagogiska begrepp ännu varit diffust och splittrand.
- Finskspråkig litteratur gällande socialpedagogiken har man ökat småningom (se t.ex. Ranne et al. 2005).
- Med utbildningen både i universiteten (Kuopio universitet) och yrkeshögskolor har man förbättrat profilen av socialpedagogiken i Finland.

Utvecklingen av socialpedagogiken i Sverige under de närmaste tio åren

I Sverige har socialpedagogiken tidigare varit både ett läroämne och en yrkesbeteckning ”socialpedagog”. Som ett yrkesbeteckning har den varit ända från 1959. I Finland har motsvarande yrkesbeteckning varit ”sosiaalikasvattaja”. I Sverige har den socialpedagogiska utbildningen flyttat från vårdhögskolor i största delen till universiteten. I universiteten är socialpedagogiken i samband med socialarbetarutbildningen och som ett autonoma läroämne har den småningom försvunnit.

- Ändringen av utbildningssystemet: socionom-utbildningen var förr i samband med vårdhögskolor, numera finns den i universiteten – Det vore intressant att veta, vilka är konsekvenserna av den här ändringen!
- Socialpedagogiken ser man som en del av socialt arbete och huvudsakligen som en metod
- I pedagogiska fakultetet i Stockholms universitet kan man studera socialpedagogik som en orientering eller som ett tema inom vissa lärokurser
- Socialpedagogiken finns i den professionella kulturen som en orientation och som en metod
- Socialpedagogiken har utvecklats som ett tvärvetenskapligt ämne

Sakkunnigas/informanternas visioner om framtiden (år 2002) av socialpedagogiken i Finland

Framtidens utmaningar för socialpedagogiken är både sociala och teoretiska. Socialpedagogiken kan inte vara knuten med en viss teoretisk referensram. Det är viktigt att ta hänsyn till den samhälleliga utvecklingen, när man utvecklar socialpedagogiken och dess roll i samhället. I framtiden, ser sakkunniga, att man betraktar villkoren av integrationen. Vilka är de processer, som hjälper individer och grupper i integrationen till samhället. I detta sammanhang blir det aktuellt att fatta också socialpedagogikens emansipatorisk roll.

- Diskussionen om socialpedagogiken är nödvändigt och viktigt.
- I framtiden socialpedagogen är knuten med frågor/problem av integration och emansipation t.ex aktuell fråga i premierminister Vanhanens intervju: ”Är euro samma för kvinnor och män?” Vanhanens svar: Regeringen skall förbereda ett förslag, att arbetsgivarna skulle jämnt, från båda föräldrarnas sida, betala utkomster av föräldrarskapets stödande. I den här diskussionen socialpedagogik skulle ha en emansipatorisk roll.
- Definieringen av socialpedagogiska begrepp är en viktig utmaning – socialpedagogikens teori och praxis är en utmanande objekt för tvärvetenskaplig forskning.
- Påverkningen av den samhälleliga utvecklingen skulle tas hänsyn till när man utformar socialpedagogiken – man skulle förstärka pedagogiskt i socialt arbete och socialt i arbetet av grundskolorna och yrkesskolorna.
- Den självständiga utvecklingen av socialpedagogiken är nödvändigt.

- Socialpedagogiskt arbete är ett märkvärdigt arbetssätt mellan case work- typiskt arbete och samhällspolitiskt arbete.
- Till lärarutbildningen skulle ökas synvinklar från den socialpedagogiska professionellt sätt att arbeta.
- Socialpedagogiskt arbetssätt har ett viktigt roll i barn- och ungdomsarbete samt i kuratorarbete i grundskolor och till och med i arbetet med äldre människor . ”Socialpedagogikens roll är att bygga en brygga mellan skolpedagogik och den splittrade levnadsvärlden, i vilken en elev och hennes/hans familj lever” (intervju av Leo Nyqvist; Ranne 2002).

Sakkunnigas/informanternas visioner om framtiden av socialpedagogiken i Sverige

Informanter, som jag intervjuade i Sverige, ser, att i framtiden är det viktigt att minskas splittrandet och ojämnligheten, som finns i det svenska samhället. Socialpedagogiken har en viktig roll i det här arbetet. Det tvärvetenskapliga samarbetet ser man nödvändig när man betraktar socialisationfrågor och individernas och gruppernas deprivation i socialisationprocesser.

- Socialpedagogik har en viktig roll när man stödjer socialisation- och individuationsprocesser av individer och grupper.
- Socialpedagogik skulle formas för en sund reaktionskraft för kundens anonymitet och för det att kunden är en objekt av behandlingsarbetet.
- En utmaning är att integrera socialpedagogiken å ena sidan med den tyska traditionen å andra sidan med den kritiska samhällsteorin.

- Socialpedagogikens tvärvetenskaplig karaktär är i framtiden ännu viktigare än i dag.
- En av informanter ser en vision, att som ett läroämne socialpedagogiken skall försvinna.

Aktuella reformer i Finland och utmaningar för socialpedagogiken

Kommissionen för barnfrågor (Lapsiasian neuvottelukunta) uttrycker sitt uppdrag: Ett Finland för barnen är en nationell handlingsplan som utarbetats av kommissionen för barnfrågor i Finland. Handlingsplanen baserar sig på det slutdokument som antogs vid FN:s generalför-samlings specialsession om barn. Kommissionen överlämnade handlingsplanen till omsorgsminister Liisa Hyssälä i maj . Enligt kommissionen behövs det en mera långsiktig barn- och familjepolitik som beaktar både familjernas ekonomiska resurser och tryggheten av tjänster. I handlingsplanen ger kommissionen sin syn på hur man kan förbättra barnens levnadsförhållanden och verkställa deras rättigheter. Kommissionen betonar att det hör till alla förvaltningsområden och alla vuxna att sörja för barnens välbefinnande. Den anser, att det inom basservicen behövs fostringspartnerskap. – Fostringspartnerskapet är ett nytt begrepp i finska diskussionen och normer gällande samarbetet mellan barnens lärare/skötare och barnens föräldrar. Begreppet finns med mera i stadgor gällande föreskolan.

- Det blev obligatoriskt för kommuner att organisera förskolan för 6-åringar år 2003.
- Det blev obligatoriskt för kommunerna att organisera morgon- och eftermiddags- vård fritids till skolelever på lågstadium (1–2) år 2004.

- Lagen om statlig barnombudsmannen trädde i kraft 1.9.2005. En förr riksdagsledamot har börjat som Finlands första barnombudsman.

Alla ovannämnda är märkvärdiga reformer gällande levnadsvillkoren av barn och deras familjer i finska samhället. Socionomer och socialpedagoger har ett märkvärdigt roll i alla ovannämnda reformer. Särskilt ser jag socialpedagogernas roll mycket betydande i förstärkandet av fostringspartnerskapet. I socionomutbildningen tas hänsyn både pedagogisk och socialt orientering samt multiprofessionellt samarbete.

De nya behörighetsvillkoren för det yrkesutbildade personalen inom socialt arbete har trätt i kraft den första i augusti 2005. Utgångspunkten för lagen är att trygga kvaliteten på servicen inom socialvården. I lagen har man fastställt behörighetsvillkoren för socialarbetare, socialombudsmän, barnantillsyningsmän, socialhandledare, barnträdgårdslärare och närledare. Stor vilja i yrkeshögskolebranchen hade varit att socionomer skulle ha blivit kompetenta också till egentligt socialarbete, men det förverkligades inte. Socionomer är kompetenta som socialhandledare och barnträdgårdslärare (Som barnträdgårdslärare, om i examen finns tillräckligt socialpedagogik och förskolepedagogik, minst 50 studieveckor.)

Till slutsatsen i mitt tema socialpedagogiken i framtiden vill jag säga två synpunkter:

1. För att utvecklas och överlevas i framtiden behöver socialpedagogiken både teoretisk forskning och definiering av socialpedagogiska begrepp både praktiskt tillämpning och förnyande av metoder .
2. För att överlevas socialpedagogiken skulle tas hänsyn och utryckas i samhälleliga normer, lag och förordningar. Socialpedagogik som ett begrepp och fenomen skulle synas i samhälleliga strukturer.

Referenser

- Ranne, K. 2002.* Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa. Turun yliopiston julkaisuja sarja c/189. Turku
- Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen, V. T. & Ruusunen, T. (toim.) 2005.* Sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu.
- Semi, E. 2004.* Sosiaalialan ja sosiaalipedagogiikan yhteys ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissä. Julkaisematon lisensiaatintutkimus.